

נקודה מתוך "לחיות עם פרשת השבוע" ראש הישיבה

עד ה' ואז אל ה'

בפרשתנו ישנה פרשייה שמתאימה ביותר לימים שלפני ראש השנה - פרשת התשובה (דברים ל', א'-י):

"והיה כי יבאו עליך כל הדברים האלה הנבואה והקללה אשר נתתי לפניך והשבת אל לבבך בכל הגוים אשר הדייחך ה' אלהיך שמה. ושב אל ה' אלהיך ושמת בקלו וכל אשר אנכי מצוה היום אתה ובניך בכל לבבך ובקל נפשך. ושב ה' אלהיך את שבועתך ורחמך ושב וקצצך מכל העמים אשר הפיצה ה' אלהיך שמה. אם יהיה נדחך בקצה השמים משם וקצצך ה' אלהיך ומשם יקחה. והביאה ה' אלהיך אל הארץ אשר ירשו אבותיך וירשתה ויהיטבך והרבך מאבותיך. וגמל ה' אלהיך את לבבך ואת לבב זרעך לאהבה את ה' אלהיך בכל לבבך ובקל נפשך למען חייה. ונתן ה' אלהיך את כל האלות האלה על איביך ועל שונאיך אשר רדפוה. ואתה תשוב ושמת בקול ה' ועשית את כל מצותיו אשר אנכי מצוה היום. והותיך ה' אלהיך בכל מעשה ידך בפרי בטןך ובפרי בהמתך ובפרי אדמתך לטובה כי ישוב ה' לשוש עליך לטוב כאשר שש על אבותיך. כי תשמע בקול ה' אלהיך לשמר מצותיו וחקותיו הכתובה בספר התורה הזה **כי תשוב אל ה' אלהיך** בכל לבבך ובקל נפשך".

אנו זוכים בימינו לראות את התגשמות הפסוקים הללו - "ושב ה' אלוקיך את שבותך... ושב וקבצך".

בתחילת הפרשייה כתוב: "ושבת עד ה' אלוקיך", ובסופה: "כי תשוב אל ה' אלוקיך". הרב קוק זצ"ל עומד על משמעות הביטויים הללו בפרק האחרון של אורות התשובה (י"ז, ב): "וכשם שזה הוא כלל גדול אצל היחיד, ככה הוא אצל הצבור בכללות הארת התשובה ישנה בישראל. התעוררות הפצה של האומה בכללה לשוב אל ארצה, אל מהותה, אל רוחה ואל תכונתה, באמת אור של תשובה יש בה. באמת הדבר מתבטא בברור גמור בבטויה של תורה: "ושבת עד ד' אלהיך" "כי תשוב אל ה' אלהיך". התשובה היא תשובה פנימית, אלא שהיא מכוסה בהרבה מסכים חוצצים - ואין כח בשום עכוב ומניעת השלמה לעכב את האור העליון מהופיע עלינו".

עצם שיבת עם ישראל לארצו היא חזרה בתשובה, גם קודם שמכירים בה'. עצם הרצון לחזור לארצנו ולעצמנו - הוא ביטוי של תשובה. הרצון להחיות את השפה, לחזור ללאומיות המיוחדת לנו - זו תשובה "עד ה'".

שם שמים עדיין לא ניכר, אך בכל זאת זוהי תחילת התשובה. בהמשך יגיע השלב של לשוב "אל ה'" - לקרוא בשם ה' על כל התהליך שנעשה עד היום. זוהי התשובה השלמה.

בתחילת הפסקה מבאר הרב, כי תהליך זה קיים גם אצל היחיד: "כשרוצים באמת לשוב, אף על פי שמעוכבים בשביל כמה מניעות, כמו מחמת בלבול דעת או מחמת חלישות כח או מחמת אי-יכולת לתקן דברים שהם נוגעים בין אדם לחברו, אף על פי שהעכוב הוא גדול מאד והלב מוכרח להיות נשבר מפני ידיעת גדל החובה המוטלת על האדם לתקן את כל פגמיו, באופן היותר טוב והיותר שלם, מכל מקום כיון שהרצון לשוב בתשובה הוא אמיץ, אף על פי שאין בכחו עדיין לסלק את כל המניעות, צריכים לקבל את ההארה הזאת של התשובה בתור תוכן המטהר והמקדש, עד שלא יזו, מפני העכובים של אי השלמת התשובה, מכל רוממות ומכל עליה רוחנית שהיא ראויה לו, על פי קדושת הנשמה וציונה הקדוש".

הרב מדגיש, שעיקר העניין הוא הרצון. עצם הרצון לשוב בתשובה, הוא דבר גדול וחשוב, שיש להחזיק בו. אל תחלש רוחו של האדם מכך שעדיין הוא לא מצליח לשוב בפועל, והתשובה מעוכבת. גם אם העיכוב הוא מחמת העדר כח רצון, גם אם הוא מחליט שוב ושוב - ולא עומד בזה, אסור להישבר. עצם הרצון הוא תשובה "עד ה'", זוהי התחלת התשובה. אם יש רצון - כבר האדם הוא בעל תשובה, אף אם עדיין אין זה ניכר בדרכו ובחיינו.

כל ההבטחות של התורה נאמרו על תשובה "עד ה'", ולכן צריך להחזיק בה ולדבוק בה. בע"ה התפוך התשובה לתשובה "אל ה'", לקרוא בשם ה' על כל החיים, ולהתמיד בכל ההחלטות הטובות והדרך הטובה. מבחינה לאומית, נראה שהגענו לשלב שיש לקרוא בשם ה' על כל התהליך של שיבת עם ישראל לארצו. עלינו להתאמץ ולהמשיך בכך, להרבות בפנים אל פנים וגם בעצמנו - לשוב אל ה' בתשובה שלמה, ובע"ה נכתב ונחתם לחיים טובים וארוכים ולשלום.

מתוך השיעור שהועבר בכ"ה באלול תשע"ה. השיעור המלא נמצא באתר הישיבה.

פינת הילדים

חשינות חיפוש כפרה ובר"י

(לאחר מציאת המושג בקשו בשולחן שבת מאבאמא להרחיב על המושג שמצאתם)

חומים כחומר הכא...

3. היכן מוזכרת בפרשתנו הדבקות בה'?

2. מדוע כתוב "ושב ה'" ולא "והשיב ה' את שבותך" (שתי תשובות)

1. מדוע השתמש משה רבנו בביטוי "נצבים"?

"בכל ענייני עבודת ה' צריך תמיד ללכת עוד קדימה, ולרצות הרבה יותר. כבר מובטח בתורה, בנביאים, בכתובים, במשנה ובגמרא שכל מי שמנסה ללכת מעלה פותחים לו את הדרך" (הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ, מאמר "הנשמה הפנימית של אלול")

המנוע של לימוד התורה / הרב יהושע ויצן

נשמת כל חי תברך

והחיים - הנשמה רוצה שכל המציאות כולה תבטא את ההשתוקקות והדבקות בבורא, בתנועה של חזרה למקור שלנו. "ולשם כך צריכים אנו לחשובנו של עולם שבא על ידי תורה והכמה" - ע"י לימוד תורה אנו לומדים איך כל מציאות ומציאות נקשרת לבורא. "ונמצא מתוך כך, שעבודת התורה כולה וכל הכמתה היא התגלותה המתמידה של תפלתה הכמוסה של הנשמה" - הנשמה שכל לימוד התורה שלנו זו תולדה של ההשתוקקות של הנשמה שלנו להתפלל כל הזמן ולהתקרב לבורא. דורש הרב את הפסוק "נשמת כל חי תברך את שמך ד' א-להינו" - יש כאן חידוש גדול בהבנת הפסוק. התפילה של הנשמה תברך ותוסיף את שמך ה' אלוקינו.

שמותיו של הקב"ה זו התורה וכך אמנם "מסיר אנו משמוע תורה גם תפילתו תועבה", כי המקור שלנו לדעת כיצד להתפלל זו התורה, אך מצד שני, וזה החידוש הגדול בדברי הרב, המנוע שלנו לשבת וללמוד תורה זו התפילה המתמדת של הנשמה - תנועת הנפש של הרצון להתקרב לריבוננו של עולם ולהתדבק בו ולהשתוקק אליו. זה מה שיוצר את המוטיבציה ואת הכוח שמתוכו נברך את שמך ה' אלוקינו ונרבה בתורה ובלימוד. שנוכח להתבסס מתפילתו של הרב.

הפרק השלישי של הרב קוק זצ"ל בהקדמה לסידור "עולת ראי"ה" נקרא "תפילה ותורה". אנחנו מכירים יותר את הסדר ההפוך - תורה ותפילה, על פי הפסוק במשלי (כ"ח, ט) "מִסִּיר אֶזְנוֹ מִשְׁמֶע תוֹרָה גַם תִּפְלְתוּ תוֹעֵבָה".

התורה זה מה שהקב"ה מדבר אלינו, והתפילה זה מה שאנחנו אומרים לקב"ה. משל למה הדבר דומה - לאדם הרוצה להתקשר למישהו ומבקש ממנו לשלוח לו הודעה כדי לקבל את המספר וכך יוכל לחזור אליו. כך אנחנו למדים בתורה שבה הקב"ה פונה אלינו, כיצד לפנות לריבוננו של עולם בתפילה.

לכן באופן הרגיל קודם כל באה התורה ולאחר מכן התפילה. אך בעיסוק בענייני התפילה הכותרת של הרב היא דוקא בסדר של "תפילה ותורה".

כדי להבין את העניין נחזור לפסקה הראשונה של "ענייני התפילה", שם הרב קוק מביא מבט מיוחד על התפילה: "התפלה המתמדת של הנשמה מתאמצת היא תמיד לצאת מן העולם אל הגילוי" - הנשמה שלנו משתוקקת ופונה אל ריבוננו של עולם והיא רוצה שזה יתבטא אצלנו בזמן התפילה, אך זה לא רק אצל האדם הפרטי אלא "להתפשט על כל כחות החיים של כל הרוח והנפש וכל כחות חיי הגויה כולה, והיא משתוקקת גם כן לגלות את מהותה וכך פעולתה על כל הסיבה, על כל העולם".

מתוך שיעור וידאו באתר הישיבה - יום פטירתו של הרב קוק זצ"ל

בשבו מדרכו וחייה / דרך חדשה בתשובה / הרב מרדכי פרום

ובכן תן פחדך

"ויהי בעת ההוא' רבי שמואל בר נחמן פתח (ירמיה כט, יא) 'כי אנכי ידעתי את המחשבות'. שבים היו עסוקין במכירתו של יוסף, ויוסף היה עסוק בשקו ובתעניתו, ראובן היה עסוק בשקו ובתעניתו, ויעקב היה עסוק בשקו ובתעניתו, ויהודה היה עסוק ליקח לו אשה, והקדוש ברוך הוא היה עוסק בורא אורו של מלך המשיח" (בראשית רבה פרשה פ"ה, א').

מה ההבדל בין עבודת ה' של "שקו ותעניתו" לעבודת ה' של "ליקח לו אישה", שמכך הקב"ה מוליד את מלך המשיח?

כך מסביר זאת השם משמואל (וישב, ב, ד) ה"ע"תה לכו ונהרגו!": "הרבי הקדוש רבי בונם מפרשיסחא אמר שיהודה חשב בעצמו שלו לא יועיל שום תשובה, באשר היה יכול להשיבו אל אביו. על כן נשא אשה, אולי יעלה אותו אחד מבניו. וזקיני זצלה"ה מקאצק... אמר שמאחר שחשב שאבד כל מה שסגיל מיום היותו על כן התחיל מחדש לעבוד את ה' והתחיל ממצוה ראשונה שבתורה... וממשיך ה"שם משמואל", "והנה כולם היו עוסקים בשקם ותעניתם לתקן פגמם, אך יהודה המציא דרך חדש מאד נעלה, כי בין כה וכה צריכין אנו ראשית לראות שיהיה צורך גבוה נעשה, ואפילו ה"ו אין לנו עוד שום תיקון, מכל מקום חלילה לנו לגרוע מצורך גבוה להעמיד עדה קוראי בשם ה', כי עבדים אנחנו להשם יתברך, ואחת היא אם נתקן עצמנו או לא".

רבי בונים מפשיסחא מסביר שיהודה חשב בעצמו שלא תועיל לו תשובה, מכיוון שהיה יכול להשיב את יוסף אל אביו, ועל כן נשא אישה. ומוסיף על כך הרבי מקוצק שיהודה פרץ דרך חדשה מהמצוה הראשונה בתורה - פרו ורבו, וממנו הגיע פרץ הפורץ דרכים חדשות שמהם מגיע אורו של משיח - דוד המלך.

"השם משמואל" מגיש בפנינו רעיון חזק מאוד בחסידות: כשאדם חוטא, יש את הדרך הרגילה של התשובה, להיות עסוק בתיקון החטא תוך התחפרות בתוכו, ולפעמים נשאר האדם תקוע בלנסות למרק את המקום שבו הוא היה, ובכך הוא מנסה לתקן. אך לפעמים הדבר הזה יכול לגרום לו לייאוש, לדכדוך ולדרדרו - "לישב בשקו ותעניתו". לכן יהודה הלך ושאל כוחות דוקא מרעיון חדש ולא המשיך בדרך של "שקו ותעניתו" להצטער על מה שהיה, אלא "מה שהיה היה", ומכאן והלאה הולכים לכיוון חדש. זהו אחד החידושים הגדולים של תורת החסידות - לא תמיד אדם צריך להתעסק בדברים השליליים שאותם הוא מנסה לתקן, אלא לפעמים התיקון יבוא דוקא בעקיפין, מזה שאדם ילך לדרך חדשה - הלך יהודה להעמיד את האומה הישראלית. הלך למען יהיו לו בנים טובים, למען עתיד חדש. דווקא מתוך העתיד החדש הוא ישאב כוחות גדולים לתקן את הפגם שהיה לו בעבר.

לא מתעלמים מהפגמים שבעבר, אך משקיעים את האנרגיה בעתיד ובדברים חדשים. וכשישנה התחדשות לפנינו אז היא ממלאת אותנו תוכן ועניין, ונותנת לנו כוחות גם לחזור אחורה ולתקן את הפגמים הישנים. שנוכח לעסוק בתיקונים רבים ופריצת דרכים חדשות ומתוך זה יתנוצץ אורו של משיח.

מתוך שיעור וידאו באתר הישיבה - "שיעורים לדרך"

לא לפחד משליחות / הרב מאיר בזק

הרב סולובייצ'יק מספר, שפעם נישא אליו פסיכיאטר ידוע, ושאלה בפיו: ידוע כי אחת הסיבות הראשיות לבעיות הנפש הוא הפחד. אם כך, מדוע בימים נוראים אנו מבקשים "ובכן תן פחדך", האם פחד זה דבר טוב ולא מזיק?

ענה הרב סולובייצ'יק לאותו פסיכיאטר ידוע כי יש פחד אחד חיובי מרומם ונשגב, שהוא זה שיבטל את כל הפחדים הקטנים והמעיקים. כשאדם עסוק כל הזמן בהישדרות ובהתעסקות עם עצמו, לשווא יחפש מוצא מהפחד. כי באמת אדם כשלעצמו אבק פורה, שברירי וחלש. אך יש רק משהו אחד שיכול לשחררו מהפחדים הקטנים: הפחד הגדול - יראת הרוממות מה'. הרצון העז להיות מחובר לרצונו יתברך הטהור והשלם, וההבנה וההכרה שזה בעצם הדבר החשוב ביותר. כך כל השאר יתפוס את הפרופורציות הנכונות. פחות לפחד מה יהיה איתנו, ויותר לחשוב מה יהיה עם השליחות שלנו. מה יהיה עם רצונו יתברך להשכין שכנינו וטובו בעולמו - בעולמנו.

על הריי"צ מליוביץ' מסופר שקרב פעילותו למען היהדות הוא היה עצור במרתפי המשטרה הרוסית. החוקר איים עליו באקדחו, ואמר לו: אולי הצעצוע הזה ישכנע אותך. אמר לו הרב: מהאקדח הזה פוחד רק מי שיש לו הרבה אלילים ועולם אחד. לי יש א-לוקים אחד ושני עולמות.

בראש השנה, על אף שהוא יום הדין, איננו עסוקים בתפילה בעוונותינו ובבקשת סליחה, אלא אנו עסוקים בבקשה להמלכת ה' בעולם, וקודם כל על עצמנו. כשאנחנו מתחברים למקום הנכון שלנו, הכל נראה אחרת לגמרי. החיים מקבלים יציבות ומשמעות הרבה יותר גדולה ושלימה, והרבה פחות שברירת וחסמקמה.

"בנתנה תוקף" אנו אומרים בתחילה "אדם יסודו מעפר וסופו לעפר... משול כחרס הנשבר... ואתה הוא מלך א-ל-י וקיים".

זה לכאורה מביחנתנו נשמע מאד מדכדך ועצוב להיות חרס הנשבר. אך יש לזה המשך: "ושמנו קראת בשמך", אנחנו שלוחך, עמך קוראים בשמך.

אני כשלעצמי מה אני, אבל אני באמת לא כשלעצמי - אני חלק ממשהו הרבה יותר גדול - מעם ישראל עם ה', וכך שוב אינני אבק פורה.

כך האדם חוזר למקומו האמיתי כבן של ה', כעבד ה', כשליח בעולמו של הקב"ה. כשזה מה שמטריד אותו ואכפת לו, איך לממש את השליחות הזאת, רק אז הוא מקבל כח ויציבות אמיתיים "ושמנו קראת בשמך".

מתוך אתר מכון "משכן" של הרב מאיר בזק: <http://mishkan.co.il/>